

eandem orationem docendo explicuisset, veracissime subdidisse: « Si enim dimiseritis peccata hominibus, dimittet vobis Pater vester peccata vestra. » Per hoc enim quotidianum spiritale quodam modo incensum, quod ante Deum in altare cordis, quod sursum habere admonemur, infertur, etiamsi non hic vivatur sine peccato, licet mori sine peccato, dum subinde venia deletur, quod subinde ignorantia vel infirmitate committitur.

XLII. Deinde commemorat eos, « Qui non modo non peccasse, verumetiam juste vixisse referuntur, Abel, Enoch, Melchisedech, Abraham, Isaac, Jacob, Jesu Nave, Phinees, Samuel, Nathan, Elias, Joseph, Eliseus, Micheas, Daniel, Ananias, Azarias, Misaël, Ezechiel, Mardocheus, Simeon, Joseph cui desponsata erat virgo Maria, Joannes. » Adjungit etiam foeminas: « Debboram, Annam Samuelis matrem, Judith, Esther, alteram Annam filiam Phaniel, Elizabeth, ipsam etiam Domini ac Salvatoris nostri matrem, quam dicit sine peccato confiteri necesse esse pietati. » Excepta itaque sancta virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus cum de peccatis agitur, haberi volo quaestionem: unde enim scimus, quid ei plus gratiae collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quae concipere ac parere meruit, quem constat nullum habuisse peccatum? hac ergo Virgine excepta, si omnes illos sanctos et sanctas, cum hic viverent, congregare possemus, et interrogare utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus, utrum hoc quod iste dicit, an quod Joannes apostolus? Rogo vos, quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia sanctitatis, si hoc interrogari potuissent, nonne una voce clamassent: « Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est¹? » An illud humilius responderent

¹ 1 Joan, 1, 8.

fortasse, quam verius? Sed huic jam placet, et recte placet: « Laudem humilitatis in parte non ponere falsitatis. » Itaque hoc si verum dicerent, haberent peccatum; quod humiliter quia faterentur, veritas in eis esset: si autem hoc mentirentur, nihilominus haberent peccatum, quia veritas in eis non esset.

XLIII. « Dicent forsitan, inquit: Numquid omnium potuit Scriptura commemorare peccata? » Et verum ei dicent, quicumque dicent: nec eum contra hoc aliquid validum video respondisse; quamvis videam tacere noluisse. Quid enim dixerit, quaeso attendite¹. « Hoc, inquit, recte potest dici de his, quorum neque bonorum, neque malorum Scriptura sit memor: de illis vero quorum justitiae meminit, et peccatorum sine dubio meminisset, si qua eos peccasse sensisset. » Dicat ergo non pertinuisse ad justitiam tantam illorum fidem, qui magna multitudine praecedentes et consequentes cum laudibus Domini asellum, etiam inter frementes quare hoc facerent inimicos, clamabant dicentes: « Hosanna fili² David, » benedictus qui venit in nomine Domini³. » Audeat ergo dicere iste, si potest, neminem fuisse in tanta illa multitudine, qui ullum haberet omnino peccatum. Quod si absurdissimum est dicere, cur nulla peccata eorum Scriptura commemoravit, quae tantum bonum fidei ipsorum commemorare curavit?

XLIV. Sed hoc etiam forsitan ipse vidit, et ideo subjecit atque ait: « Sed esto, aliis temporibus turbæ numerositate omnium dissimulaverit peccata contexere: in ipso statim mundi primordio, ubi non nisi quatuor homines erant, quid, inquit, dicimus, cur non omnium voluerit delicta memorare? Utrum-ne ingentis multitudinis causa, quae nondum erat; an quia illorum tantum

¹ Vide epist. 179. ad Joan. viii. — ² Forte filio. — ³ Matth. xxi, 9.

qui commiserant meminit, illius vero qui nulla commiserat meminisse non potuit? » Adhuc adjungit verba, quibus ista sententia uberius et planius astruatur: « Certe, inquit, primo in tempore Adam et Eva, ex quibus Caïn et Abel nati sunt, quatuor tantum homines fuisse referuntur: peccavit Eva, Scriptura hoc prodidit; Adam quoque deliquit¹, eadem Scriptura non tacuit: sed et Caïn peccasse, ipsa æque Scriptura testata est²: quorum non modo peccata, verumetiam peccatorum indicat qualitatem. Quod si et Abel peccasset, et hoc sine dubio Scriptura dixisset: sed non dixit, ergo nec ille peccavit; quin etiam justum ostendit. Credamus igitur quod legimus, et quod non legimus, nefas credamus astruere.

XLV. Hæc dicens, parum attendit quod paulo ante ipse dixerat: « Jam exorta multitudine generis humani, turbæ numerositate potuisse Scripturam dissimulare omnium peccata contexere. » Hoc enim si satis attendisset, videret etiam in uno homine turbam et multitudinem peccatorum levium, vel non potuisse, vel si etiam potuit, non debuisse conscribi. Ea quippe scripta sunt, quibus et modus adhibendus fuit, et paucis exemplis ad multa necessaria lector instruendus. Nam cum ipsos tunc homines, licet adhuc paucos, quot vel qui fuerint, id est, Adam et Eva quot filios et filias procreaverint, et quæ illis nomina imposuerint, Scriptura commemorare noluerit: (unde nonnulli parum considerantes quam multa Scriptura tacite prætereat, ipsum Caïn cum matre concubuisse putaverunt, unde prolem quæ commemorata est procrearet, putantes illis filiis Adam sorores non fuisse, quia eas Scriptura tunc tacuit³, postea recapitulando inferens quod prætermiserat, Adam filios et filias procreasse, nec tempus quo nati sunt, nec numerum, nec

¹ Gen. iii, 6. — ² Id. iv, 8. — ³ Gen. v, 4.

vocabula ostendens): ita nec commemorandum fuit, si Abel, quamvis merito justus appellatus est, paulo immoderatus aliquando risit, vel animi remissione jocosus est vel vidit aliquid ad concupiscendum, vel aliquanto immoderatus poma decerpserit, vel plusculo cibo crudior fuit, vel cum oraret cogitavit aliquid, unde ejus in aliud avocaretur intentio, et quoties illi ista ac similia multa subreperint. An forte peccata non sunt, de quibus generaliter cavendis atque cohibendis admonemur præcepto Apostolico, ubi dicit: « Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus¹? » His quippe ne obediamus ad ea quæ non licent, vel minus decent quotidiana et perpetua conflictatione certandum est. Nam utique ex hoc vitio mittitur, vel dimittitur oculus, quo non oportet: quod vitium si convaluerit et prævaluerit, etiam adulterium perpetratur in corpore, quod in corde tanto fit citius, quanto est cogitatio celerior, et nullum impedimentum morarum. Hoc peccatum, id est, hunc vitiosæ affectionis appetitum qui magna ex parte frenarunt, ut non obedirent desideriis ejus, nec exhiberent ei membra sua arma iniquitatis, etiam justis appellari meruerunt; et hoc, adjutorio gratiæ Dei. Verum quia sæpe in levissimis et aliquando incautis obrepit peccatum; et justis fuerunt, et sine peccato non fuerunt. Postremo si in Abel justo charitas Dei, qua una vere justus est quicumque justus est, adhuc erat quo posset et deberet augeri, quidquid minus erat, ex vitio erat. Et cui non minus sit donec ad illam ejus fortitudinem veniatur, ubi tota hominis absorbeatur infirmitas?

XLVI. Magna plane sententia conclusit hunc locum cum ait: « Credamus igitur quod legimus, et quod non legimus, nefas credamus astruere, quod de cunctis etiam

¹ Rom. vi, 12.

dixisse sufficiat. » Contra ego dico, nec omne quod legimus credere nos debere, propter illud quod Apostolus ait: « Omnia legite, quæ bona sunt tenete¹: » et astruere aliquid etiam quod non legimus, nefas non esse. Possumus enim aliquid bona fide testes astruere quod experti sumus, etiam si forte non legimus. Hic fortasse respondet: « Ego cum hoc dicerem, de Scripturis sanctis agebam. » O utinam, non dico aliud quam in illis litteris legit, verum contra id quod legit, nihil vellet astruere; fideliter et obedienter audiret quod scriptum est, « Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt²: » et non infirmaret tanti medici gratiam, dum fateri non vult naturam humanam esse vitiatam. O utinam sicut Christianus legeret, præter Jesum Christum nullum esse nomen sub coelo³, in quo oportet salvos fieri nos: et non possibilitatem naturæ humanæ ita defenderet, ut homo per liberum arbitrium etiam sine isto nomine salvus esse posse credatur.

XLVII. Sed putat fortasse ideo necessarium esse Christi nomen, ut per ejus Evangelium discamus quemadmodum vivere debeamus, non etiam ut ejus adjuvemur gratia, quo bene vivamus. Vel hinc saltem confiteatur esse miserabiles tenebras in animo humano, qui scit quemadmodum debeat leonem domare, et nescit quemadmodum vivere. An et hoc ut sciat sufficit ei liberum arbitrium lexque naturalis? Hæc est sapientia verbi, qua evacuatur crux Christi⁴. Sed qui dixit: « Perdam sapientiam sapientium⁵; » quia ista crux non potest evacuari, profecto istam sapientiam per stultitiam prædicationis, qua credentes sanantur, evertit. Si enim possibilitas naturalis

¹ 1 Thess. v, 21. — ² Rom. v, 12. — ³ Act. iv, 12. — ⁴ 1 Cor. i, 17. — ⁵ Ibid. 19.

per liberum arbitrium, et ad cognoscendum quomodo vivere debeat, et ad bene vivendum sufficit sibi; ergo Christus gratis mortuus est¹, ergo evacuatum est scandalum crucis². Cur non etiam ego hic exclamem? imo exclamabo, et istis increpitabo dolore christiano: « Evacuati estis a Christo, qui in natura justificamini, a gratia excidistis³: ignorantes enim Dei justitiam, et vestram volentes constituere, justitiæ Dei non estis subjecti⁴. » Sicut enim finis legis, ita etiam naturæ humanæ vitiosæ salvator Christus est, ad justitiam omni credenti.

XLVIII. Quod autem sibi opposuit ab eis dici, contra quos loquitur, « Omnes enim peccaverunt⁵: » manifestum est quod « De his dicebat Apostolus qui tunc erant, hoc est, de Judæis et gentibus. » Sed plane illud quod commemoravi: « Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt⁶: » et antiquos et recentiores, et nos et posteros nostros sententia ista complectitur. Ponit etiam illud testimonium, unde probet cum dicuntur « Omnes, » non semper omnes omnino nullo prætermisso intelligi oportere. « Sicut per unius, » inquit, delictum in omnes homines in condemnationem, » sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ⁷. » Cum per Christi, inquit, justitiam non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerunt, et baptismi ejus ablutione purgati sunt, sanctificatos esse non dubium sit. » Non plane isto testimonio probat quod vult. Nam sicut dictum est: « Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, » ut nullus præmitteretur: sic et in eo quod dictum est, « Per unius

¹ Galat. ii, 21. — ² Id. v, 11. — ³ Ibid. 4. — ⁴ Rom. x, 3. — ⁵ Id. iii, 23. — ⁶ Id. v, 12. — ⁷ Ibid. 18.

» justitiam in omnes homines in justificationem vitæ, » nullus prætermisus est¹: non quia omnes in eum credunt et baptismo ejus abluuntur, sed quia nemo justificatur nisi in eum credat et baptismo ejus abluatur. Itaque « Omnes » dictum est, ne aliquo modo alio præter ipsum quisquam salvus fieri posse credatur. Sicut enim uno litterarum magistro in civitate constituto, rectissime dicimus, Omnes iste hic litteras docet; non quia omnes cives litteras discunt, sed quia nemo discit, nisi quem ille docuerit: sic nemo justificatur, nisi quem justificaverit Christus.

XLIX. « Sed esto, inquit: consentiam, quia omnes peccatores fuisse testatur. Dicit enim quid fuerint, non quod aliud esse non potuerint. Quamobrem et si omnes homines peccatores, inquit, possent probari, definitioni tamen nostræ nequaquam id obsesset, qui non tam quid homines sint, quam quid possent esse defendimus. » Hic recte facit, aliquando consentire, quia non justificabitur in conspectu Dei « omnis vivens². » Non tamen ibi esse quæstionem, sed in ipsa non peccandi possibilitate contendit, in qua nec nos adversus eum certare opus est. Nam neque illud nimis curo, utrum fuerint hic aliqui, vel sint, vel esse possint, qui perfectam, cui nihil addendum esset, habuerint, vel habeant, vel habituri sint charitatem Dei; (ipsa est enim verissima, plenissima, perfectissimaque justitia:) quoniam id, quod voluntate hominis adjuncta per Dei gratiam fieri posse confiteor et defendo, quando vel ubi vel in quo fiat, nimium certare non debeo. Neque de ipsa possibilitate contendo, cum sanata et adjuncta hominis voluntate possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proveniat, dum charitas Dei, quantum plenissime natura nostra sana atque purgata capere

¹ Vide supra lib. I. de Peccatorum meritis, c. 28. — ² Psal. CXLII, 2.

potest, diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis¹. Melius itaque Dei causa agitur, (quam se iste agendo dicit defensare naturam,) cum et creator et salvator agnoscitur, quam cum defensa velut sana viribusque integris creatura opitulatio Salvatoris inanitur.

L. Verbum est autem quod ait, « Quod Deus tam bonus quam justus talem hominem fecerit, qui peccati malo carere sufficeret, sed si voluisset: » Quis enim eum nescit sanum et inculpabilem factum, et libero arbitrio atque ad juste vivendum potestate libera constitutum? Sed nunc de illo agitur, quem semivivum latrones in via reliquerunt², qui gravibus saucius confossusque vulneribus non ita potest ad justitiæ culmen ascendere, sicut potuit inde descendere: qui etiam si jam in stabulo est, adhuc curatur. Non igitur Deus impossibilia jubet: sed jubendo admonet, et facere quod possis, et petere quod non possis. Jam nunc videamus unde possit, unde non possit. Iste dicit: « Voluntate non est, quod natura potest. » Ego dico, Voluntate quidem non est homo justus, si natura potest: sed medicina poterit, quod vitio non potest.

LI. Quid ergo jam opus est in pluribus immorari? Veniamus interius ad causam, quam in hac duntaxat quæstione vel solam, vel pene solam cum istis habemus. Sicut enim ipse dicit: « Ad quod nunc agit non pertinere ut quæretur, utrum fuerint, vel sint aliqui homines in hac vita sine peccato, sed utrum esse potuerint, sive possint: » ita ergo etiamsi fuisse vel esse consentiam, nullo modo tamen potuisse vel posse confirmo, nisi justificatos gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum et hunc crucifixum. Ea quippe fides justos sanavit antiquos,

¹ Rom. v, 5. — ² Luc. x, 30.

quæ sanat et nos, id est, mediatoris Dei et hominum hominis Jesu Christi, fides sanguinis ejus, fides crucis ejus, fides mortis et resurrectionis ejus. Habentes ergo eundem spiritum fidei, et nos credimus, propter quod et loquimur¹.

LII. Iste vero objecta sibi quæstione, in qua revera intolerabilis videtur cordibus christianis, quid respondeat attendamus. Ait enim: « Sed hoc est quod multos movet, inquires, quod non per Dei gratiam hominem sine peccato esse posse defendis. » Prorsus hoc est quod movet, hoc est quod objicimus. Rem ipsam dicit; hoc omnino ægerrime sustinemus: hinc a Christianis talia disputari, ea quam in alios et in ipsos habemus, dilectione non ferimus. Audiamus igitur quomodo se ab objectione quæstionis hujus expediat. « O ignorantia cæcitas, inquit, o imperita mentis ignavia, quæ id sine Dei gratia defensari existimat, quod Deo tantum audiat debere reputari. » Si nesciremus quæ sequantur, his tantummodo auditis, falsa nos de illis, jactante fama et quibusdam fratribus idoneis testibus asseverantibus, credidisse putarem. Quid enim dici brevius potuit et verius, quam possibilitatem non peccandi, quantacumque est vel erit in homine, non nisi Deo debere reputari? Hoc et nos dicimus, jungamus dexteram.

LIII. An audienda sunt cætera? Audienda plane, et corrigenda utique vel cavenda. « Nam cum dicitur, inquit, ipsum posse, arbitrii humani omnino non esse, sed auctoris naturæ, Dei scilicet; ecqui fieri potest, ut absque Dei gratia intelligatur, quod ad Deum proprie pertinere censetur? » Jam coepit apparere quid dicat: sed ne forte fallamur, latius id explanat et clarius². « Sed ut hoc manifestius, inquit, fiat, paulo latius disputandum

¹ 1 Cor. II, 2. — ² Confer lib. de gratia Christi c. 4.

est. Dicimus enim cujusque rei possibilitatem, non tam in arbitrii humani potestate, quam in naturæ necessitate consistere. » Exemplis etiam vel similitudinibus quid dicat illustrat: « Ut puta, inquit, loqui possum: Quod loqui possum, meum non est; quod loquor, meum est, id est, propriæ voluntatis: et quia quod loquor, meum est, utrumque facere possum, id est, et loqui et non loqui: quia vero quod loqui possum, meum non est, id est, arbitrii mei atque voluntatis, necesse est me semper loqui posse; et si voluero non posse loqui, non possum tamen non posse loqui, nisi forte membrum illud adimam, quo loquendi impleri officium potest. » Multa quidem dici possent, quibus, si velit, homo adimat sibi possibilitatem loquendi, non adempto illo membro quo loquimur. Velut si aliquid fiat unde vox ipsa tollatur, loqui nemo poterit manentibus membris: non enim vox hominis membrum est: vexato sane aliquo interiore membro fieri potest, non adempto. Sed ne verbo premere videar, mihi quæ contentiose dicatur, Etiam vexare adimere est: possumus quidem id efficere et ore aliquibus vinculis sic clauso atque obserato, ut id aperire minime valeamus, neque ut aperiatur in nostra sit potestate, cum in potestate fuerit, ut clauderetur manente integritate et sanitate membrorum.

LIV. Sed quid ad nos? Videamus quid exinde contextat: « Voluntatis enim arbitrio, inquit, ac deliberatione privatur, quidquid naturali necessitate constringitur. » Et hic nonnulla quæstio est. Per enim absurdum est, ut ideo dicamus non pertinere ad voluntatem nostram quod beati esse volumus, quia id omnino nolle non possumus, nescio qua et bona constrictione naturæ: nec dicere audemus, ideo Deum non voluntatem, sed necessitatem habere justitiæ, quia non potest velle peccare.

LV. Attendite etiam quæ sequuntur : « Hoc, inquit, et de auditu, odoratu, vel visu sentiri possibile est, quod audire, odorari, videre potestatis nostræ sit; posse vero audire, vel odorari, vel videre potestatis nostræ non sit, sed in naturali necessitate consistat. » Aut ego non intelligo quid dicat, aut ipse. Quomodo enim in potestate nostra non est videndi possibilitas, si in potestate nostra est non videndi necessitas, quia in potestate est cæcitas, qua id ipsum videre posse nobis, si volumus, adimamus? Quomodo autem in potestate nostra est videre, si velimus, cum etiam salva integritate naturæ corporis oculorumque nostrorum, nec volentes videre possimus, sive per noctem luminibus quæ forinsecus adhibentur ademptis, sive nos quisquam in tenebroso loco aliquo includat? Item si quod audire possumus, vel non possumus in nostra potestate non est, sed in naturæ constrictione; quod vero audimus, vel non audimus, hoc est propriæ voluntatis; cur non attendit, quanta audiamus inviti, quæ penetrant in sensum nostrum etiam auribus obturatis, sicuti est de proximo serræ stridor, vel grunitus suis? Quanquam obturatio aurium ostendit, non in potestate nostra esse, apertis auribus non audire: facit etiam fortasse talis obturatio quæ ipsum sensum nostrum adimat, ut in nostra potestate sit etiam audire non posse. De odoratu autem quod dicit, nonne parum attendit, « Non esse in nostra potestate posse odorari vel non posse, sed in nostra potestate esse, hoc est, in libera voluntate, odorari vel non odorari: » cum inter odores graves et molestos quando constituti fuerimus, si quis nos illic manibus ligatis constituat, servata prorsus integritate ac salute membrorum velimus non odorari, nec omnino possimus; quia cum spiritum ducere cogimur, simul et odorem quem volumus, trahimus?

LVI. Sicut ergo istæ similitudines falsæ sunt, ita et illud propter quod eas voluit adhibere. Sequitur enim et dicit: « Simili ergo modo de non peccandi possibilitate intelligendum est, quod non peccare nostrum sit, posse vero non peccare non nostrum, » Si de integra et sana hominis natura loqueretur, quam modo non habemus; (« Spe » enim salvi facti sumus; spes autem quæ videtur non est » spes; si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus¹: ») nec sic recte diceret, quod non peccare nostrum tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: nam et tunc esset adiutorium Dei, et tanquam lumen sanis oculis quo adjuti videant, se præberet volentibus. Quia vero de hac vita disputat, ubi corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem²; miror quo corde, etiam sine adiutorio medicinæ Salvatoris nostri, nostrum putet esse non peccare, posse vero non peccare naturæ esse contendat, quam sic apparet esse vitiatam, ut hoc majoris vitii sit non videre.

LVII. « Quia non peccare, inquit, nostrum est, possumus peccare et non peccare. » Quid si alius dicat, Quia nolle infelicitatem, nostrum est, possumus eam et nolle et velle? Et tamen eam velle omnino non possumus. Quis enim ullo modo velle esse possit infelix, etiamsi aliud vult ubi eum et nolentem infelicitas consequatur? Deinde, quia Dei multo magis est non peccare, num audebimus eum dicere et peccare posse et non peccare? Absit a nobis, ut Deum peccare posse dicamus. Non enim, ut stulti putant, ideo non erit omnipotens, quia nec mori potest, et necare se ipsum non potest³. Quid est ergo quod loquitur, et quibus locutionum regulis conatur persuadere, quod non vult considerare? adhuc addit et dicit:

¹ Rom. VIII, 24. — ² Sap. IX, 15. — ³ 2 Tim. II, 13.

« Quia vero posse non peccare, nostrum non est; et si voverimus non posse non peccare, non possumus non posse non peccare. » Intorte hoc dixit, et ideo subobscure. Sed ita posset dici planius: Quia posse non peccare, nostrum non est; seu velimus, seu nolimus, possumus non peccare. Non enim ait, seu velimus, seu nolimus, non peccamus; sine dubio enim peccamus, si volumus: sed tamen velimus nolimus, habere nos asserit non peccandi possibilitatem, quam naturæ insitam dicit. Sed de homine sanis pedibus tolerabiliter dici potest, velit nolit habet ambulandi possibilitatem: confractis vero, et si velit, non habet, Vitiata est natura de qua loquitur: « Quid superbit terra et cinis⁴ » Vitiata est, medicum implorat: « Salvum me fac, Domine, clamat: Sana animam » meam³, » clamat. Quid intercludit has voces, ut defendendo quasi præsentem possibilitatem, futuram impediat sanitatem?

LVIII. Et videte quid adjungat, unde illud confirmari existimat. « Quia nulla, inquit, adimere voluntas potest, quod inseparabiliter insitum probatur esse naturæ. » Unde ergo illa vox: « Ut non quæ vultis illa faciatis³? » Unde etiam illa: « Non enim quod volo facio bonum, sed » quod odi malum hoc ago⁴? » Ubi est possibilitas, quæ inseparabiliter insita probatur esse naturæ? Ecce homines non ea quæ volunt faciunt: et de non peccando utique agebat, non de volando, quia homines, non alites erant. Ecce homo quod vult bonum non agit, sed quod non vult malum hoc agit: velle illi adjacet, perficere autem bonum non adjacet. Ubi est possibilitas, quæ inseparabiliter insita probatur esse naturæ? Quemlibet enim in se transfiguret, si de se ipso ista non dicit Apostolus, hominem certe

¹ Eccli. x, 9. — ² Psal. xc, 2, et xl, 5. — ³ Galat. v, 17. — ⁴ Rom. vii, 15.

in se transfigurat. Ab isto autem ipsa humana natura inseparabilem nihil peccandi possibilitatem habere defenditur. Sed his verbis id agitur, etiam a nesciente qui loquitur, non autem nesciente illo qui hæc loquenda incautis etiam Deum timentibus suggerit, ut evacuetur Christi gratia, humana sibi ad justitiam suam quasi sufficiente natura.

LIX. Ut autem declinetur invidia, qua Christiani pro salute sua clamant et dicunt, quare sine adjutorio gratiæ Dei dicis hominem posse non peccare? « Ipsa, inquit, non peccandi possibilitas non tam in arbitrii potestate, quam in naturæ necessitate est. Quidquid in naturæ necessitate positum est, ad naturæ pertinere non dubitatur auctorem, utique Deum. Quomodo ergo, inquit, absque Dei gratia dici existimatur, quod ad Deum proprie pertinere monstratur? » Expressa est sententia quæ latebat, non est quemadmodum possit abscondi. Ideo Dei gratiæ tribuit non peccandi possibilitatem, quia ejus naturæ Deus auctor est, cui possibilitatem non peccandi inseparabiliter insitam dicit. Cum vult ergo facit, quia non vult non facit. Ubi enim est inseparabilis possibilitas, ei accidere non potest voluntatis infirmitas, vel potius voluntatis adjacentia et perfectionis indigentia. Si ergo ita est, unde venit: « Velle adjacet, perficere autem bonum » non adjacet⁴? » Si enim iste qui hunc librum scripsit, de illa hominis naturæ loqueretur, quæ primo inculpata et sana condita est utcumque acceptaretur hoc dictum: quanquam inseparabilem habere possibilitatem, id est, ut ita dicam, inamissibilem, non debuit illa natura dici, quæ vitiari posset, et medicum quærere, qui cæci oculos sanaret, et videndi possibilitatem restitueret, quæ fuerat amissa per cæcitatem: quoniam cæcus puto quod velit

¹ Rom. vii, 18.

videre, sed non potest : si autem vult et non potest, inest voluntas, sed amissa est possibilitas.

LX. Adhuc videte quas moles conetur, qua suam sententiam ducat, irrumpere, si valeret. Objicit enim sibi quæstionem, dicens : « Sed caro nobis secundum Apostolum contraria est, inquires ¹. » Deinde respondet : « Quî fieri potest, ut cuicumque baptizato sit caro contraria, cum secundum eundem Apostolum in carne non esse intelligatur ? Ita enim ait : « Vos autem in carne non estis ². » Bene, quod baptizatis dicit carnem contrariam esse non posse ; quod utrum verum sit, post videbimus ³ : nunc vero quia non potuit penitus se oblivisci esse Christianum, sed id licet tenuiter recordatus est, recessit a defensione naturæ. Ubi est ergo inseparabilitas possibilitatis ? An forte nondum baptizati in natura hominum non sunt ? hic prorsus, hic posset evigilare, et si advertat potest. « Quî fieri potest, inquit, ut cuicumque baptizato sit caro contraria ? Ergo non baptizatis potest caro esse contraria. Exponat quemadmodum ; cum sit etiam in ipsis illa ab eo multum defensa natura : certe vel in eis concedit esse vitiatam, si jam in baptizatis ille saucius sanus de stabulo egressus est ⁴, aut sanus in stabulo est quo eum curandum misericors Samaritanus advexit. Porro si vel istis concedit carnem esse contrariam, dicat quid contigerit, cum sit utrumque, hoc est, et caro et spiritus creatura unius ejusdemque creatoris, procul dubio bona, quia boni : nisi quia hoc est vitium, quod propria inflictum est voluntate ; et hoc ut in natura sanetur, eo ipso opus est salvatore, quo instituta est natura creatore. Hoc salvatore, eaque illius medicina, qua Verbum caro factum est, ut habitaret in nobis ⁵, si opus esse fateamur parvis et mag-

¹ Galat. v, 17. — ² Rom. viii, 9. — ³ Capite proximo. — ⁴ Luc. x, 34.
— ⁵ Joan. i, 14.

nis, id est, a vagitibus infantum usque ad canos senum ; tota quæ inter nos est, hujus quæstionis controversia dissoluta est.

LXI. Nunc jam videamus, utrum et baptizatis legatur caro esse contraria. Ubi quæro, quibus dicebat Apostolus : « Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus » adversus carnem ; hæc enim invicem adversantur, ut » non ea quæ vultis faciatis ¹ ? » Ad Galatas, ut opinor, id scripsit, quibus dicit : « Qui ergo tribuit vobis Spiritum, » et virtutes operatur in vobis, ex operibus legis, an ex » auditu fidei ² ? » Unde apparet cum Christianis loqui, et quibus Deus tribuerat Spiritum : ergo etiam baptizatis. Ecce et baptizatis caro invenitur esse contraria, et non adesse possibilitas illa, quam inseparabiliter insitam dicit esse naturæ. Ubi est quod ait : « Quî fieri potest, ut cuicumque baptizato sit caro contraria ? » Quomodo libet intelligat carnem, quia revera non natura ejus quæ bona est, sed vitia carnalia carnis hoc loco nomine nuncupatur ; ecce tamen etiam baptizatis caro contraria est : et quomodo contraria ? ut non quod volunt faciant. Ecce adest voluntas in homine, ubi est possibilitas illa naturæ ? Fateamur gratiam necessariam, clamemus : « Miser » ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ³ ? » et respondeatur nobis : « Gratia Dei per Jesum Christum » Dominum nostrum. »

LXII. Quando enim istis rectissime dicitur, Quare sine adjutorio gratiæ Dei dicitis hominem posse esse sine peccato ? non tunc de illa gratia quæstio est, qua est homo conditus ; sed de ista, qua fit salvus per Jesum Christum Dominum nostrum. Fideles enim orantes dicunt, « Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a » malo ⁴. » Si adest possibilitas, ut quid orant ? Aut aquo

¹ Galat. v, 17. — ² Id. iii, 5. — ³ Rom. vii, 24. — ⁴ Matth. vi, 13.